

Վարդանանք

№10,11 2011 (1)

Շատ կարևոր է ՝ ինչպես ենք ապրում,
Բայց առավել կարևոր է ՝ ինչի համար...

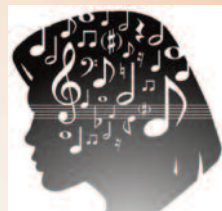

«ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐՈՇ ԵՍ ԷԻ, ԲԱՅՑ ԵՍ ՆՐԱՆԻՑ ԱՎԵԼԻ ՇԱՏ ԲԱՆ ԷԻ ՍՈՎՈՐՈՒՄ»

...1992 թվականի մարտին ծանր վիճակ էր ստեղծված Ստեփանակերտի ծայրամասում՝ Կրկժան-Արմենիքենո ուղղությամբ: Հակառակորդի ակտիվ տեղաշարժին հետևելու և այն կասեցնելու նպատակով հարկավոր էր առավել նպաստավոր դիրքեր գրավել: Յուրայի գումարտակը դիրքավորվում է 26 բարձունքների վրա՝ իր հսկողության տակ պահելով Զանհասան-Քյոսալար ուղղությունը: Հենց այդ մարտական տեղանունով էլ «Կոմբատը» մկրտվում է «26»-ի Յուրա:

էջ 6

ԵՐԳԱՐՎԵՏՍԸ ՈՐՊԵՍ ՀՈՒՐԵՄԱՆԱԿՆԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԶԵՆՔ

«Հայ երիտասարդը թուրքական երաժշտությունը համարում է հայկական, միայն այն բանի համար, որ բառերը հայերեն են: Սա մշակութային էքսպանսիայի մի շատ հետաքրքիր դրսևորում է: Այստեղ մենք առընչվում ենք հոգեբանական պատերազմի դրսևորումներից մեկին, երբ մշակույթը հանդիսանում է հոգեբանական ազդեցության միջոց և գործիք»:

էջ 10

«ԵՍ ԵՐԶԱՆԻԿ ԵՄ, ՈՐ ԶԲԱՐԿՈՒՄ ԵՄ ԻՍ ՍԻՐԱՇ ԳՈՐԾՈՎ»

«Հայաստանի պետական երիտասարդական նվագախումբն այսօր մեր մշակութային կյանքում իր ուրույն և կարևոր տեղն ունի: Այն բազմաթույթ ծրագրերով բուն գործունեություն է ծավալում՝ կատարելով համաշխարհային դասական հայտնի կտավներից մինչև հայ կոմպոզիտորների ժամանակակից ստեղծագործությունները»:

ԵՊԿ Վոկալ-տեսական ֆակուլտետի դեկան, պրոֆեսոր՝ Դավիթ Ղազարյան

էջ 14

Սիրելի ընթերցող

Ամեն անգամ «Վարդանանք» թերթի նոր համարի լույս ընծայման հետ կապված բոլորս անհամբեր ենք, քանի որ այս թերթը կամավորական աշխատանքի արդյունք է: Եվ հրապարակվող հոդվածները գուցե մի փոքր ավելի զգացմունքային են, հուզաթոթով, սակայն շատ հասուն, ապրված, ինչ արած, հեղինակները շատ ջախել են, դուք դա երևի կռահում եք, քանի որ մեր թերթը երիտասարդական է, իսկ այն ինչ կատարվում է նրանց շուրջը, ցանկանում են արծածել թերթում: Աշունը Երևանում շատ փառատոնային է, երաժշտական, թատերական: Իհարկե, մենք և՛ որպես ունկնդիր, և՛ որպես հանդիսատես մասնակցում ենք, և, իհարկե, վարդանանքիները ու-

զում են նաև, եթե դուք չեք եղել այդ փառատոնային երաժշտական ծոներին, գոնե հոդվածների միջոցով տեղեկանաք այդ բազմաժանր, հետաքրքիր երևույթներին, որոնք հարստացնում են մեր կյանքը: Այս համարում, երևի թե երաժշտականությանը վերաբերող նյութերը կհետաքրքրեն Ձեզ, քանի որ մայրիկի առաջին օրորոցայինից այն մեզ ուղեկցում է: Երգը նաև զենք է եղել մեր բոլոր ոսոխների դեմ: Արցախյան ազատամարտում «տղաները» հաղթեցին նաև երգի միջոցով և խրոխտ պարերով: Թող, որ բոլորի շուրթերից հնչի մեր կոմիտասյան երգը՝ ժողովրդից վերցրած և ժողովրդին վերադարձրած հայոց մեղեդին:

**ԵՊՀ «Վարդանանք» ՌՀԴԱ-ի
նախագահ Սաթենիկ Աբրահամյան**

Գետաշեն

Բազմել ես լեռներին, ունես հազար շեն,
Արծիվներին բույն ես, չքնաղ Գետաշեն,
Բարբարոս ցեղերին անարդար սանձող,
Դու քաջերի օրրան իմ քաջ Գետաշեն:

կրկն. Չորս կողմդ անդունդ է, ճամփեքդ փակված,
Երկնքում սև ու մութ ամպեր կուտակված,
Կողքիդ հայկական շեներն են լքված,
Դու կաս ու կմնաս հավերժ Գետաշեն:

Ջահել տղերք դու քիչ ունես Գետաշեն,
Բայց ծերերդ էլ ոչ մի բանով պակաս չեն,
Ամեն մի կին մի ֆիդայի տնաշեն,
Քեզ հաղթել չի լինի իմ քաջ Գետաշեն:

կրկն. Չորս կողմդ անդունդ է, ճամփեքդ փակված,
Երկնքում սև ու մութ ամպեր կուտակված,
Կողքիդ հայկական շեներն են լքված,
Դու կաս ու կմնաս հավերժ Գետաշեն:

Դու պիտի դիմանաս ու կանգուն մնաս,
Չակառակ թշնամուդ պիտի շենանաս,
Մայր Չայաստանին պիտի միանաս,
Արցախի դարպասն ես ամրոց Գետաշեն:

կրկն. Չորս կողմդ անդունդ է, ճամփեքդ փակված,
Երկնքում սև ու մութ ամպեր կուտակված,
Կողքիդ հայկական շեներն են լքված,
Դու կաս ու կմնաս հավերժ Գետաշեն:

ԱՆՄԱՅՆԵՐԸ ՀՐԱՄԱՅՈՒՄ ԵՆ

Խոնարհվելով բոլոր զոհված ազատամարտիկների սուրբ հիշատակի առջև՝ «Վարդանանքն» իր յուրաքանչյուր համարում ներկայացնում է զոհված ուսանող-ազատամարտիկների ծննդյան և հիշատակի օրերը:

Ավանեսյան Արա Համբարձումի – իրավ. ֆակ. – 26.12.1968 – 27.01.1992 թթ.

Բախշյան Վարդան Ազատի – պատմ. ֆակ. – 1.06.1965 – 16.12.1991 թթ.

Խոջյան Սարգիս (Բասմաչ) Վրեժի – իրավ. ֆակ. – 15.12.1975 – 3.05.1994 թթ.

Սարգսյան Տիգրան Սարգիսի – իրավ. ֆակ. – 27.04.1965 – 9.12.1992թթ.

Նրանք ընկան կռիվներում,
Բայց ապրում է հոգին նրանց
Ապրողների հոգիներում

Պ.Սևակ

«Ամրացիր վսեմ մտածումների մեջ և դու կը տիրեսներքին խաղաղութան: Իսկ գիտե՞ս, որքան անդորր է մարդս, այնքան ուժեղ եվ ազդեցիկ է նա... Տկարութիւն թէ զօրութիւն թէ յաղթանակ, տառապանք թէ երջանկութիւն – այդ բոլորի հեղինակը ինքը անհատն է, ժողովուրդը եւ ոչ սրանց թշնամիները, եւ ոչ դիպուածը»:

Գ. Նժդեհ

Սիրելի՛ ընթերցող, անշուշտ, հիշում ես, որ Վարդանանքն իր բարեկամների հետ « Դասը վարում են համալսարանականները» ծրագրով հաճախ այցելում է դպրոցներ, ուր նրանք մի ողջ դասաժամ անցկացնում են դպրոցականների հետ՝ նրանց ներկայացնելով մեր նորօրյա հերոսամարտն ու այդ հերոսամարտը կերտողներին: Այս համարում « Դասը վարում են համալսարանականները» շարքից ձեզ ենք ներկայացնում **ԵՊՀ Մաթեմատիկայի ֆակուլտետի դեկան, ՀՀ ԳԱԱ թղթակից անդամ Արթուր Սահակյանի** զրույցը այսօրվա դպրոցականների՝ ապագա համալսարանականների հետ:

Սիրելի՛ դպրոցականներ, ավելի քան քսան տարի առաջ արցախահայությունն սկսեց պայքարն իր անկախության համար, որին շուտով միցավ ողջ հայությունը: Տեղի ունեցան բազմահազարանոց ցույցեր ու միտինգներ ոչ միայն Երևանում ու հանրապետության այլ բնակավայրերում, այլև աշխարհի բազմաթիվ երկրներում, ուր կային հայկական համայնքներ: Ցավոք, հայ ժողովրդի արդարացի պահանջին ադրբեջանցիները պատասխանեցին ջարդերով և փորձեցին խնդիրը լուծել թուրքին հատուկ եղանակով՝ վերացնելով արցախահայությունը:

Սկսվեց Արցախյան հերոսամարտը: Դաժան պատերազմի արդյունքում հայ ժողովուրդը հաստատեց Արցախի անկախ ապրելու իրավունքը: Սակայն հաղթանակի գինն անչափ բարձր էր. հազարավոր հայորդիներ տուն չվերադարձան:

Ցավով, բայց և հպարտությամբ ենք նշում, որ նրանցից մեկը ԵՊՀ Մաթեմատիկայի ֆակուլտետի ուսանող Արսեն Ղազարյանն էր, որը կամավոր թողնելով համալսարանը, մեկնեց ռազմաճակատ, հերոսաբար կռվեց և զոհվեց հանուն Հայրենիքի:

Անչափ կարևոր է, որ մենք անուն առ անուն հիշենք մեր նահատակներին և նրանց հերոսական գործերը: Կարևոր է ոչ միայն նրանց հիշատակի և նրանց հարազատներին սփոփե-

լու համար: Կարևոր է առաջին հերթին մեր և ապագա սերունդների համար: Այլապես վաղը չեն լինի նոր մոնթեներ ու արսեններ:

Այսօր մեր ֆակուլտետում կա Արսեն Ղազարյանի անունով լսարան, ուր գրատախտակի վերևում կախված է նրա դիմանկարը: Այնտեղ մտնող յուրաքանչյուր ուսանող ակամա առնչվում է վեհ գաղափարներին, հանուն ինչի զոհվել է Արսենը, հանուն ինչի պայքարել են մեր ազգի մեծերը, մի պահ վեր է կանգնում առօրյա հոգսերից ու հիշում, որ աշխարհում կան բաներ, որ չեն չափվում նյութականով:

Սա առավել արդիական է այսօր, երբ բարոյական և արժեքային համակարգերը մեր երկրում խեղաթյուրված են, երբ կեղծիքն ու սուտը ներծծվել են մեր հասարակության բոլոր շերտերը:

Հայրենասիրությունը միայն ռազմի դաշտում չի դրսևորվում: Հայրենասիրությունը այսօր ազնիվ ապրելն է, դաս սովորելն ու սեփական գործը բարեխղճորեն կատարելն է, սկզբունքային քաղաքացի և արդարացի մարդ լինելն է, էքսպլորին օգնելն ու ընտանիքին նվիրված լինելն է:

Ապրենք այնպես, որ Արսենը և նրա նման հազարավոր նահատակները վերևից նայեն ու չափստան իրենց արած գործերի և չսպրած տարիների համար:

ԽԱՂԱՂՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԻՏԵԼԻՔԻ ՂԱՍ ԵՌԱԲՈՒՐՈՒՄ

Կանգնի՛ր, այստեղ հանգչում են մեր զոհված հերոսները, մի պահ խոնարհի՛ր գլուխդ... Լսու՞մ ես. այդ նրա՞նց սրտի զարկերն են, թե՞ քո... Իսկ ի՞նչ տարբերություն. չէ՞ որ երակներովդ հոսում է նույն արյունը, աչքերումդ փայլում է նույն արևը, դուք մի ընդհանուր սիրտ ունեք... Նայի՛ր երկնքին ու երգվի՛ր չուրանալ ինքդ քեզ, հերոսներիդ, ազգդ, երգվի՛ր հպարտ լինել, երգվի՛ր շարունակել կիսատ թողածն ու ապրել, ապրել հաղթանակած, թեկուզ որպես սրտի զարկ...

Ինչպես միշտ, այս տարի ևս, վարդանանքիներս խաղաղության օրը Եռաբլուրում էինք՝ ի հիշատակ զոհված ուսանող ազատամարտիկների:

Հավաքվեցինք պայմանավորված ժամին Սբ. Վարդանանց Նահատակաց եկեղեցու մոտ: Սկզբում լուռ էինք, թախիծն աննկատ ծանրանում էր մեր աչքերում, իսկ օրը տաք էր, պայծառ, արևը ջերմորեն շոյում էր մեզ, կարծես հարյուրավոր ձայներ շնչում էին. «Մի՛ տխրեք, մենք ապրում ենք ձեր մեջ»:

...Հանկարծ խաղաղ օդում լսվեցին փորձարկվող ռազմական

ինքնաթիռների ականջ ծակող ձայները, որոնք հուշում էին՝ պատերազմը դեռ չի ավարտվել, իսկ հայրենիքը լացով չեն պահում: Հ ա դ թ ա ն ա կ ը պահպանելու համար ոգու արիություն է պետք, ու դեռ ինչքան կիսատ թողած գործեր ունենք... Պետք է միավորվել, հզորանալ, երբեք չկանգնել, միշտ առաջ գնալ, քանզի հոգնել ենք ճահիճներից, պետք է արև դառնալ ու հալեցնել մարդկանց հոգիները. մեզ պետք չեն սառույցներ, պետք է ուժեղ լինել ու փշրել մեր երկիրը կաշկանդող, պարտադրված սահմանները. մենք ուզում ենք ազատ բացել մեր թևերը ու ամուր գգալ մեր հողը...

Լուսինե Համբարյան

ԸՆԴԱՄԵՆԸ 7 ՆՈՏԱ կամ ԻՄ ԵՐԿԻՆՔՆ ՈՒ ՔՈ ԱԶՔԵՐԸ

...Երբ թմբուկի փոքրիկ փայտիկները սրտիդ զարկերը համապատասխանեցնում են իրենց հարվածներին, երբ մատների մի նուրբ հպումով տավիղից պոկված եթերային քամին շոյում է ականջդ ու ետ դառնում, երբ այնքան ես տարվում, որ աչքերդ անգամ սկսում ես թարթել երաժշտությանն համաչափ, ու քեզ թվում է, թե այն քնքուշ հնչյունը, որ լսեցիր, քո թարթիչների հպումից էր, ոչ թե ջութակից...

...Դու այնքան ես իմը, իմ մեջ, որ ինձ հետ ես ամեն րոպե, ամեն վայրկյան, ու ամեն մի կաթիլ օդն անգամ քեզնով եմ շնչում: Ու միայն այն ժամանակ եմ համարձակվում խոսել քեզ հետ, պատմել քեզ իմ օրվա մասին, կիսվել իմ մտքերով ու երազներով, երբ գիշերային խավարի մեջ մենակ եմ մնում: Այդ ժամանակ կամացուկ թակում եմ իմ հոգու դուռն ու քեզ այցի գալիս. դու համառորեն դուրս չես գալիս այնտեղից ու երբեք թույլ չես տալիս մեկ ուրիշի զբաղեցնել քո տեղը:

...Այսօր գնացել էինք դասական երաժշտության համերգի՝ Վարդանանքի անդամներով. նրանց մասին գիտես. շատ եմ պատմել: Եթե անկեղծ ասեմ, դասական երաժշտություն այդքան էլ չեմ սիրում, ուղղակի շատ է ինձ ձգում գործիքների կենդանի ձայնը, երբ թմբուկի փոքրիկ փայտիկները սրտիդ զարկերը համապատասխանեցնում են իրենց հարվածներին, երբ մատների մի նուրբ հպումով տավիղից պոկված եթերային քամին շոյում է ականջդ ու ետ դառնում, երբ այնքան ես տարվում, որ աչքերդ անգամ սկսում ես թարթել երաժշտությանն համաչափ: Ու քեզ թվում է, թե այն քնքուշ հնչյունը որ լսեցիր, քո թարթիչների հպումից էր, ոչ թե ջութակից:

Երբ ջութակի հնչյունները ողողվեցին դաշնամուրի ելևէջներով, մոռացա ամեն ինչ, փակեցի աչքերս ու ինձ գտա երկնքում: Ես լողում էի ձերմակ ու փափուկ ամպերի հետ: Երանի՛ ես ամպ լինեի՝ նրանց նման թեթև, ձերմակ ու փափուկ, սահեի երկնքում՝ անվերջ, անվերջ...
Լսում եմ երաժշտությունն ու իմ փակված աչքերի մթության մեջ տեսնում եմ լազուր երկինքն ու ամպերը: Եթե Աստված ինձ նկարչի ծիրքով օժտած լիներ, ես կնկարեի այդ երկինքն ու ամպերը, կնկարեի աչքերս փակ: Վրձնի մի թեթև հարվածով սպիտակ, դատարկ թղթին կտայի այն շուքն ու գույները, ինչ

տեսնում էի, ու աչքերս չէի բացի, չէի համարձակվի փչացնել այդ գեղեցկությունը... **Չէ՛, չէ՛, աչքը երբեք չի կարող տեսնել ու զգալ այն, ինչ տեսնում ու զգում է հոգին:** Բայց գիտես, արի ու տես, որ այդ հոգուս տեսածի մեջ՝ երկնքի ու ամպերի մեջ, լողում եմ երկու մութ աչքեր. փաստորեն աչքերն ու հոգին անբաժան են... Եվ այդ երկու մութ աչքերն անբաժան են իմ ձերմակ, քնքուշ ու նուրբ ամպերից, նրանք ասես իմ երկրորդ զույգ աչքերը լինեն, որոնք ինձ երբեք չեն լքում, ու ստվերի նման միշտ ինձ հետ են, բացվում են այն ժամանակ, երբ փակվում են իմ սեփական աչքերը: Ու թեև այդ աչքերն այդքան իմն են՝ միշտ ինձնից անբաժան (ամեն իմ աչքերը փակելուց ես տեսնում եմ այդ աչքերը), միևնույն է, իմ հոգու երկինքը նկարելիս, ես երբեք չէի հանդգնի նկարել այդ աչքերը, եթե անգամ ես աշխարհի ամենատաղանդավոր նկարիչը լինեի, ուղղակի ձեռքս ու վրձինս չէին կարողանա ի ցույց դնել, լույս աշխարհի հանել այն ամենը ինչ կա **քո սև ու մութ աչքերում ...**

Մի փունջ ծափահարություն բացում է իմ աչքերը, և մի ակնթարթում չքանում են **իմ երկինքն ու քո աչքերը:**

Շ.Ստեփանյան

...Դեռևս երեկ 20 տարեկան էի, կյանքի հետ խաղում էի այնպես, ինչպես սիրո հետ եմ խաղում:...

...Ո՞ր եմ օրերը, երբ իմ ձեռքում էր 20 տարեկան կոչվող հարստությունը, և ինչպե՞ս պահենք քեզ մեր ձեռքերում, հրաշալի հասակ:...

Շառլ Ազնավուր

ԵՊՀ-ում արդեն 19-ը լսարան իր ուսանող ազատամարտիկների անունով է

Լսարանների անվանակոչումն իրականացվում է ԵՊՀ «Վարդանանք» ռազմահայրենասիրական դաստիարակության ակումբի նախաձեռնությամբ և ռեկտոր Արամ Սիմոնյանի աջակցությամբ: Այս կարևորագույն նախաձեռնությանը միացել են նաև ազատամարտիկների մարտական և ուսանողական ընկերները ու նաև մի քանի բարերարներ: Լսարանների անվանակոչման գործին մասնակցել են նաև ԵՊՀ մաթեմատիկայի ֆակուլտետի դասախոսներ Աղասի Մխիթարյանը և Արա Բախշեցյանը: ԵՊՀ Ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետում հենց նրանց նախաձեռնությամբ էլ բացվեց Յուրա Հովհաննիսյանի՝ «26»-ի Յուրայի անվամբ անվանակոչված լսարանը, ուր ուսանողները հայրենասիրության բազմաթիվ բաց դասեր կունենան, քանզի անգամ լուռ և առանց դասախոսների, այս լսարանը կարող է դաս վարել՝ մի անվերջանալի դաս արցախյան ազատամարտի ու մեր պատմության մասին:

Լսարանի բացումը կատարեց ԵՊՀ պրոռեկտոր Ալեքսանդր Գրիգորյանը Յուրա Հովհաննիսյանի թոռնիկի՝ փոքրիկ Յուրայի հետ: Լսարանի բացմանը ներկա էին Յուրայի ընտանիքը, հարազատները, մարտական ընկերները, համակուրսեցիները, ԵՊՀ դասախոսներ և ուսանողներ:

ԵՊՀ Ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետի դեկան Յուրի Վարդանյանը նշեց, որ Յուրա Հովհաննիսյանը Ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետի առաջին շրջանավարտներից է եղել ու չնայած արցախյան ազատամարտի տարիներին նա արդեն համալսարանական չէր, նրա արմատները տանում են ԵՊՀ: Իսկ Յուրայի մար-

տական ընկեր Աղավնին ներկաներին դիմեց հետևյալ խոսքերով. «Եթե մենք մեր ազատագրած հողերից թեկուզ մի թիզ հող հանձնենք թշնամուն, ապա մենք չենք հարգի Յուրային ու հայրենիքի համար իրենց կյանքը զոհած բոլոր հերոսներին»:

Լսարանի բացման արարողությունը համեմված էր հայրենասիրական երգերով ու «Կարին» ազգագրական պարի համույթի պարերով:

ԵՊՀ Ռադիոֆիզիկայի ֆակուլտետի Յուրա Հովհաննիսյանի (26-ի Յուրա) անվան լսարանում:

Հայաստանի Երկրապահ կամավորների միության նախագահ Սանվել Գրիգորյանի հրամանով «26»-ի Յուրան հետմահու պարգևատրվեց «5-րդ բրիգադ» մեդալով:

Եվ վերջում ԵՊՀ «Վարդանանք» ռազմահայրենասիրական դաստիարակության ակումբի նախագահ Սաթենիկ Աբրահամյանը նշեց, որ համալսարանական բոլոր զոհված ազատամարտիկների հիշատակը վառ պահելու գործում ակումբը հետևողական կլինի և անվանակոչված լսարաններում պարբերաբար կկազմակերպի հերոսների հիշատակը հավերժացնող հուշերեկույթներ:

«ՀՐԱՄԱՆԱՏԱՐԸ ԵՍ ԷԻ, ԲԱՅՑ ԵՍ ՆՐԱՆԻՑ ԱՎԵԼԻ ՇԱՏ ԲԱՆ ԷԻ ՍՈՎՈՐՈՒՄ»

Զինվոր էր ու հրամանատար «Կոմբատ» Յուրան, ով առիավետ մնաց 39-ը տարեկան, իսկ զինվորների հուշերում՝ «26»-ի Յուրա՝ անկրկնելի ու անփոխարինելի մարտական ընկեր ու հրամանատար, ում ապրած կյանքը լի է սխրանքներով:

1953թ. նոյեմբերի 19: Հենց այս օրը Արմավիրի շրջանի Այգեշատ գյուղում է

ծնվել Յուրա Գառնիկի Հովհաննիսյանը: 1970թ. ոսկե մեդալով ավարտել է Այգեշատի միջնակարգ դպրոցը և նույն տարում ընդունվել ԵՊՀ Ֆիզիկայի ֆակուլտետ, որն ավարտել է 1975թ.՝ ստանալով ռադիոֆիզիկի մասնագիտություն: Ավարտելուց հետո աշխատել է ռադիոֆիզիկական չափումների և Հայաստանի ԳԱ ֆիզիկայի կիրառական պրոբլեմների գիտահետազոտական

ինստիտուտներում որպես ավագ գիտաշխատող, ապա՝ բաժնի վարիչ: 1984թ. հանձնում է թեկնածուական միջնորդները, սակայն ժամանակ չի գտնում գիտությամբ զբաղվելու. նվիրվում է զինվորական գործին. հայ ազգի համար օրհասական օրեր էին:

Ռեմոնտը գյուղն ազատագրելիս էլ վիրավորվում է:

«Յուրան հայրենասեր ու զարմանալի զինվորական հմտությունների տեր անձնավորություն էր: Հրամանատարը ես էի, բայց ես ավելի շատ բան էի սովորում նրանից: Նրան քարտեզ-

Յուրան նշանակվում է պայմանագրային-կամավորական բրիգադի շտաբի պետ, իսկ նրա հետագա մարտական կյանքը կապվում է Մարտակերտի հետ: Յուրան չորս անգամ վիրավորվում է, բայց մարտադաշտը երբեք չի լքում: «Յուրան մտահոգվում էր իր յուրաքանչյուր զինվորի ձակատագրով, վերքով ու հիվանդությամբ: Նա շատ զուսպ և համեստ մարդ էր՝ ծխում էր ամենաէժան ծխախոտը, հագնում ամենամաշված հագուստները»,- հիշում է Յուրայի մարտական ընկեր, ՀՀ ՊՆ լրատվության և հասարակայնության հետ կապերի վարչության պետի տեղակալ, Ֆելիքս Պողոսյանը:

Նրա մարտական ուղին սկսվեց Իջևանից, անցավ հայրենի ողջ սահմանով, հասավ Ղարաբաղի երկնահաս բարձունքները, իր անանց հետքը թողեց Արցախ աշխարհի ամեն մի թիզ հողի վրա՝ այդ ընթացքում ջոկատի հրամանատարից դառնալով մինչև բրիգադի շտաբի պետ:

1990թ. հունվարի 13-ին Յուրա Հովհաննիսյանը մարտական առաջին մկրտությունն ստանում է Բաքվի հայտնի դեպքերից հետո՝ Իջևանի սահմանային գոտում, ապա լինում է Երասխում, մեկնում Վարդենիս, Նոյեմբերյան, Կրասնոսելսկ... որպես «Սասունցի Դավիթ» աշխարհագրայինների հետախուզական ջոկատի պետ:

1991թ. մայիսին արդեն սրվել էր դրությունը Բերդաձորում և Հադրութի շրջանում: Յուրան իրենից անբաժան գնդացրով, մարտական ընկերների հետ, ապահովում էր ԼՂՀ տեղափոխվող կամավորական ջոկատների և ազգաբնակչության անվտանգությունը:

ներ պետք չէին գալիս. քաջ ճանաչում էր իր հայրենիքի յուրաքանչյուր քարն ու թուփը, բայց առաջին հերթին Յուրան օրինակելի մարդ և քաղաքացի էր»,- պատմում է գեներալ-մայոր Արկադի Տեր-Թադևոսյանը՝ լեգենդար Կոմանդոր:

1992 թվականի մարտին ծանր վիճակ էր ստեղծված Ստեփանակերտի ծայրամասում՝ Կրկժան-Արմենիքենդ ուղղությամբ: Հակառակորդի ակտիվ տեղաշարժին հետևելու և այն կասեցնելու նպատակով հարկավոր էր առավել նպաստավոր դիրքեր գրավել: **Յուրայի գումարտակը դիրքավորվում է 26 բարձունքների վրա՝ իր հսկողության տակ պահելով Ջանհասան-Քյոսալար ուղղությունը: Հենց այդ մարտական տեղանունով էլ «Կոմբատը» մկրտվում է «26»-ի Յուրա:**

Այնուհետև մասնակցում է Խոջալուի և Մալիբեյլիի ազատագրմանը: Նշանակվում Շուշի-Լաչին ռազմագծի հրամանատար, դառնում Շուշիի առաջին պարետը: Կարճ ժամանակ անց

1993 թվականի մարտին Վայկունիքի ազատագրումը դառնում է արդեն հանրաճանաչ հրամանատարի մարտական ձիգ ուղու հերոսական էջերից մեկը: Մոտ երկու ամիս անց նրան շնորհվում է փոխգնդապետի կոչում:

1993թ. հունիսի 27: Մարտակերտի շրջանի Մաղավուզ գյուղ: Լեգենդար «26»-ի Յուրան մարտական առաջադրանք կատարելիս զոհվում է ականի պայթյունից:

Հետմահու Յուրա Հովհաննիսյանը հայրենիքի պաշտպանության գործում ցուցաբերած ակնառու խիզախության և անձնական արիության համար ԼՂՀ կառավարության կողմից պարգևատրվել է «Մարտական խաչ» առաջին աստիճանով, «Մայրական երախտագիտություն» մեդալով, ՀՀ կառավարության կողմից «Մարտական խաչ» առաջին աստիճանով և այլ կառավարական պարգևներով:

Շովինար Ստեփանյան

ԵՊՀ ԳՐԱԴԱՐԱՆՈՒ

ԵՊՀ գրադարանը կազմավորվել է համալսարանի հիմնադրման օրից, Երևանի ուսուցչական սեմինարիայի գրադարանի ֆոնդի հիման վրա: Սակայն ուսանողներին սկսել է սպասարկել 1922 թ. նոյեմբերից:

Համալսարանի գործունեության ինը տասնամյակի ընթացքում բնականոն ընթացքով զարգանալով՝ հասել է գիտական գրադարանի կարգավիճակի իր գրական, դասագրքային, ամսագրային և բազմազան այլ տեսակի նյութերի քանակը հասցնելով մոտ 2,5 մլն միավորի:

Իր գոյության ողջ ընթացքում գրադարանը, որպես գիտական կենտրոն, մեծապես նպաստել է ուսանողության և գիտա-դասախոսական անձնակազմին բարձր մակարդակով սպասարկելու համար:

Տեղեկատվության հիմնական եղանակն այդ ընթացքում քարտարանային կարգի միջոցով սպասարկումն էր:

Հետևելով գրադարանագիտության միջազգային առաջավոր փորձին ԵՊՀ Մարի և Սարգիս Իզմիրյանների անվան գիտական գրադարանն ևս անցավ առաջադիմական նորագույն միջոցների յուրացմանը:

2006 թ. կատարված կառուցվածքային գործառնական բարեփոխումներից հետո գրադարանում ձևավորվեցին հետևյալ ենթակառուցվածքները՝

*** Գրականության և մամուլի սպասարկման բաժին**՝ ընթերցասրահներ և գիտկաթինետներ:

*** Գրապահոցի բաժին**՝ գրականության պահպանում, վերականգնում և սպասարկում,

*** Արձևնենտի բաժին**՝ ընթերցողների գրանցում, տոմսերի պատրաստում, գրականության սպասարկում, միջգրադարանային կապեր:

*** Համալրման և մշակման բաժին**՝ գրականության համալրում, հաշվառում, փոխանակում, նվիրատվություն և պահեստավորում, նոր ստացված գրականության մուտքագրում,

*** Հնատիպ, հազվագյուտ և արվեստի գրականության բաժին**՝ իրականացնում է այդ ֆոնդի պահպանում և սպասարկում, և մատենագիտական աշխատանքներ:

*** Համակարգչային ծառայությունների և ավտոմատացման բաժին**՝ իրականացնում է ՀՀ գրադարանների գրապաշարի մատենագիտական տեղեկատուի ստեղծման, էլեկտրոնային համահավաք գրացուցակի կազմման, միջգրադարանային համահավաք քարտարանի ծրագրային և էլեկտրոնային սպասարկումն ապահովելու, գրականության մուտքագրման, գրադարանային գործընթացների էլեկտրոնայացման, գրականության պաշարների թվայնացման աշխատանքներ:

Վերոհիշյալ բարեփոխումների շնորհիվ հնարավորություն ստեղծվեց հստակորեն սահմանազատել բաժինների աշխատանքները:

1990-ական թվականներից հետո 2006 թ. առաջին անգամ վերանայվեց ենթակառուցվածքային խնդիրների, գրադարանավարների մասնագիտական պատրաստվածությունը: Միավորվեցին երեք բաժիններ:

Գրադարանի գործընթացների էլեկտրոնայնացման ուղղությամբ հատկապես կարևոր նշանակություն ունեցավ 1995թ. ավտոմատացման և տեղեկատվության բաժնի կազ-

մավորումը: Այդ ծրագրի իրականացմանը զգալի օժանդակություն ցուցաբերեց «Իզմիրյան» հիմնադրամը: Այնուհետև գրադարանին զգալի աջակցություն ցուցաբերվեց Գերմանիայի տարբեր համալսարանների գրադարանների կողմից:

2006-2007 թթ. շարունակվեցին դեռևս 1994 թ. սկսած ֆոնդերի վերանայումը: Եղան փոփոխություններ և համալրումներ: Քանի որ հնատիպ և հազվագյուտ գրականությունը համարվում էր փակ ֆոնդ, շուրջ 50 տարի չի սպասարկվել, այդ պատճառով գրքերի որոշ մասը վնասվել էր: Այդ գրականության հիմնական մասը գրապահոցի տեղափոխվեց հազվագյուտ գրականության բաժին:

Գրականության և պարբերական մամուլի սպասարկման բաժինն ընթերցասրահների ու գիտկաթինետների միջոցով իրականացնում է ընթերցողների պահանջը ուսումնական ծրագրերին համապատասխան գրականությամբ:

Յուրաքանչյուր ընթերցասրահ կամ կաթինետ ձևավորված է իր գիտական ուղղվածությանը համապատասխան գրականությամբ, որն անընդհատ համալրվում է նոր ստացվածներով:

Գրապահոցը շարունակում է իր հիմնական աշխատանքը՝ գրականության սպասարկում, պահպանում և վերականգնում :

Գրապահոցի գրականության պաշարը հասնում է շուրջ երկու միլիոնի, որը պարբերաբար համալրվում է նոր գրականությամբ: **Անհրաժեշտ է նաև ֆակուլտետների համագործակցությամբ վերանայել և զտել արդիականությունը կորցրած գրականությունը:**

Միջգրադարանային համագործակցության ու անդամակցության համար առանցքային նշանակություն ունի ներպետական և միջազգային փորձը, որովհետև առանց կայացած ազգային գրադարանային համակարգի հնարավոր չէ ապահովել արդյունավետ միջազգային համագործակցության մակարդակ :

Կարևոր ռազմավարական նշանակություն ունի միջբուհական գրադարանային համակարգերի ինտեգրումը , որը նախապայմաններ կստեղծի խնդիրների համատեղ լուծման համար: Դրան կնպաստի բուհական գրադարանային միավորում ստեղծելը:

ԵՊՀ գրադարանն ապրում է լիարժեք գիտական կյանքով: Այդ են վկայում նոր հրատարակված գրքերի ցուցադրությունները, տարբեր միջոցառումներ՝ դասախոսություններ տարբեր թեմաներով, լուսնկարների տարբեր ցուցահանդեսներ, ինչպես՝ Լեռնապատում Հայոց շարքը, աշխատակիցների վերապատրաստում և այլն:

Սակայն գրադարանն ունի և բազմաթիվ հոգսեր, որոնց մի մասը, հավանաբար քիչ թե շատ հնարավոր լուծելի են, իչպես նոր գրադարակների ձեռքբերումը, ընթերցասրահների ընդարձակումն ու կահավորումը: Ամենադժվար հարցը հայերեն լեզվով գրականության ձեռքբերումն է: Բոլորիս հայտնի է, որ վերջին երկու տասնամյակում չեն վերահրատարակվում դասական գրականությանը վերաբերող երկերը, սովետական շրջանում թարգմանված հայ և օտար լեզուներով հրատարակված գեղարվեստական գրականություն, ճշգրիտ գիտություններին վերաբերող դասագրքեր և այլն: Չի գործում նաև նախկինում այնքան կարևոր պարտադիր օրինակի օրենքը, որ այսօր անհրաժեշտ է իրականացնել գունեղ դասագրքային ֆոնդի ամբողջացման հեռանկարում:

Հուսով ենք՝ մոտ ապագայում ավելի արդյունավետ դարձնել ԵՊՀ Մարի և Սարգիս Իզմիրյանների գրադարանի գործունեությունը:

Քեյթի Գունդակյան

ԱԶԳԱԳՐԱԿԱՆ ԵՐԳՈ ՄԵՐ ՇՈՒԹԵՐՈՎ

Երեկոյի տերն ու տիրականը «Առաքել, Մուշեղ», «Արաբո», «Վերծունք ըզ հրածան» և «Արծիվ սլացիր» երգերն էին :

Սեպտեմբերի 30-ի երեկոյան «Նարեկացի» արվեստի միությունում հավաքվել էին 100-ից ավելի թե՛ երիտասարդ, թե՛ ավելի տարիքով մարդիկ: Հավաքվել էին, որովհետև տարբեր աղբյուրներից լսել էին, որ «Հայրենապաշտ» ՀԿ-ն, «Սասուն» ազգագրական համույթն ու «Նարեկացի» արվեստի միությունը կազմակերպել են ազգագրական երգի երեկո:

Մի թուրք ասպիրանտ էլ էր եկել, որպեսզի հայ ազգագրական երգերի մասին իր թեզի համար նյութ հավաքի, բայց առաջին իսկ երգից հետո թողել-գնացել էր: «Ախր մեր երգերի ամեն երկրորդ բառը շուն թուրքին սատկացնելն էր: Առաջին երգից հետո գնաց ու հավանաբար MIT-ին զեկուցել է, թե հայերը շատ նացիոնալիստ են: Էլ խաբար չի, որ ողջ Հայաստանում այդպիսի երգեր իմացողները վերջին մոհիկաններն են դարձել», - նշեց «Հայրենապաշտ» ՀԿ-ի խորհրդի անդամ Վահրամ Միրաքյանը:

Երեկոն բացվեց «Սասուն» ազգագրական համույթի գեղարվեստական ղեկավար Անդրանիկ Մանուկյանի՝ մեր արմատների, պատմության ու երգերի մասին համառոտ ակնարկով: Ելույթից անմիջապես հետո ամբողջ դահլիճում տիրեց մեկ միասնականության ոգի, և այդ երեկոյի տերն ու տիրականը դարձան «Առաքել, Մուշեղ», «Արաբո», «Վերծունք ըզ հրածան» և «Արծիվ սլացիր» երգերը:

Երգում էինք ամբողջ հոգով՝ կարծես հենց այդ պահին պիտի վերցնեինք զենքերն ու գնայինք կռվի: Նորից ու

նորից հասկանում էինք, թե այսպիսի երգերը ինչքան ուժ, եռանդ ու խիզախություն կարող են պարգևել յուրաքանչյուր

մարդու, ով երգում է՝ զգալով երգի ողջ էությունը: Ինչքան արագ բարձրանում էր դահլիճում տիրող ոգին, այնքան արագ էլ ժամանակն էր թռչում: Երբ արդեն եկել էր միմյանց հրաժեշտ տալու պահը, ոչ ոք չէր ուզում տեղից շարժվել ու գնալ: Ոգևորությունն այնքան մեծ էր, որ ծրագրից դուրս պիտի էլի երգեինք: Եվս երկու երգ, և միմյանց ասացինք ցտեսություն:

Լուսինե Ծառուկյան

«Հռոմը գնում է դեպի կործանման, որովհետև երգիչները դադարել են դաստիարակելուց և միայն զվարճացնում են»:

Լուկիավոս՝ հույն պատմաբան (մթ. 120-180)

«Երգն ու երաժշտությունը ղեկավարում են մարդկանց, դրանցով են պայմանավորված մարդու և հասարակության բարոյական հիմքերը: Երգարվեստի մեջ փոփոխությունը իր հետ կրթերի փոփոխություն պետական համակարգում»:

Պյուլթագորես

ԵՐԳԱՐԿԵՍՏԸ ՈՐՊԵՍ ՀՈԳԵՔԱՆԱԿՆԱՆ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻ ԶԵՆՔ

(հատված «Արմատ» մամուլի ակումբի տնօրեն Վահրամ Միրաքյանի նույնանուն հոդվածից)

«Պետությունները կառուցում են կայսրերը և երգիչները»

Շուրաբի

Դեռ շատ վաղուց մարդիկ գիտակցել են երաժշտության ազդեցության հնարավորությունները, դրանով է պայմանավորված երաժշտության կիրառումը հոգևոր տեքստերի հաղորդման, պատերազմների և հաջող ազդեցության ապահովման այլ դեպքերի ժամանակ: Հոգեբանական գիտությունների թեկնածու, ռազմական հոգեբան՝ Դավիթ Զամայանը ասում է, որ **երգը կարող է դրական հուզականություն ստեղծել լսողի մոտ, որը միաժամանակ շատ կարևոր է ինչ-որ գաղափար, միտք մարդկանց կողմից դրականորեն ընդունվելու համար:** Հաճելի հոգեվիճակում մարդ որոշակիորեն կենտրոնանում է երաժշտության վրա, զուգահեռաբար ներկայացվող գաղափարի հանդեպ իր գիտակցական վերահսկելիությունը թուլանում է, ու մեղեդուն զուգահեռ՝ գաղափարը, միտքը ընկալվում է ակամա, ենթագիտակցորեն: Երաժշտության միջոցով ինչ-որ բան քարոզելը ներշնչման մեխանիզմներից մեկն է: Երաժշտության միջոցով ազդեցության ձևերից է նաև ցանկալի տեղեկատվությունը ենթատեքստում տեղադրելը:

«Երաժշտական այնպիսի ուղղություններ, որոնք բթացնող հատկություններ ունեն, անխուսափելիորեն լինելու են,- նշում է Դ. Զամայանը,- դրան զուգահեռ մենք պետք է զարգացնենք հայկական երաժշտությունը՝ ժամանակակից ժանրերի միջոցով, որպեսզի գոնե երաժշտության ազդեցության դաշտը լինի մեր ձեռքում: Մենք պետք է պահպանենք և քարոզենք ավանդական հայկական երաժշտությունը»: Սակայն այլ կարծիքի է արվեստագիտության դոցենտ, երաժշտագետ Մհեր Նավոյանը: Նա վտանգավոր է համարում այն պոպ-երգերը, որոնք իրենց մեջ ներառում են ազգային տարրեր, որովհետև աղճատվում է ինքնաձանաչման համակարգը: «Այն կեղծ պոպ աստղերը, որոնք ժողովրդականանման եր-

գեր են երգում, իրականում ժողովրդական չեն երգում,-ասում է Մ. Նավոյանը,- դրանք երգային դրսևորումներ են, որոնք հնարավորինս մոտեցված են ժողովրդական երգին, որպեսզի լավ վաճառվի: Դա վտանգավոր է, որովհետև ավելի լավ է մարդ ունենա վատ դիմագիծ, քան մոտավոր դիմագիծ: Չմոռանանք, որ այստեղ ինքնաձանաչման մասին է խոսքը, իսկ այս դեպքում, որքան ճշգրիտ, այնքան լավ, մոտավորությունը վտանգավոր է»:

Համապատասխան միտք արտահայտող երգն ու երաժշտությունը կարող են մեծ դեր ունենալ պետությունների կյանքում: Երգարվեստն ունի նաև մեծ միավորելու մեծ ներուժ: Նապոլեոնի վերելքի ողջ ընթացքում նրա անբաժան ուղեկիցն էր «Մարսելյեզը», որը Նապոլեոնի հաղթանակների հետ անցավ ողջ Եվրոպան, դարձավ մի ողջ ժամանակի սիմվոլ և արգելվեց Նապոլեոնի անկման հետ: Հիշենք, թե Արցախյան ազատամարտի պոռթկման շրջանում և դրան նախորդող ժամանակներում ազգային, ռազմահայրենասիրական երաժշտությունը ի՞նչ տարածում ուներ, ինչը համահունչ էր ազգային ոգու բարձրացմանը, ինչպես որ ազգային ոգու այժմյան անկումը համահունչ է ազգային երաժշտության օտարմանը:

«Ապրու՞մ է այն գործը, որի համար ես մեռա»

Կոմիտաս՝ Փարիզի հոգեբուժարան Արվեստագիտության թեկնածու, դոցենտ Մհեր Նավո-

յանն ասում է, որ ցանկացած ժողովրդի երաժշտական մշակույթ, նրա հոգևոր կենսագրության կարևոր բաղադրիչներից մեկն է, այսինքն՝ ծնվում է ժողովրդի հետ միասին և ապրում է ժողովրդի հետ: Հայ ժողովրդի ծագման ժամանակաշրջանը այն ժամանակաշրջանն է, երբ ծագել է հայ երաժշտությունը և՛ հակառակը:

«Ի՞նչ երաժշտություն եք սիրում» հարցը տվեցինք մոտ 50 երիտասարդի՝ ԵՊՀ շրջակայքում: Հարցվածներից միայն 2-ը պատասխանեցին՝ ազգագրական: Հիմնական պատասխաններն էին՝ արտասահմանյան, պոպ, ռոք, ռուսական, հայկական էստրադա, ռաբիզ, դասական, ամեն ինչ և այլն: Հիշեցնեմ, որ նման պատասխաններ մենք ստացանք գերազանցապես Հայաստանի մայր ԲՈՒՀ-ի ուսանողներից:

Սակայն 40 տարեկանին մոտ մարդկանց շրջանում հարցման ընթացքում պարզեցինք, որ նրանց գերակշիռ մասը հակված է ազգային երաժշտությանը, միևնույն ժամանակ նրանք բողոքում էին հեռուստառադիոներում դրանց բացակայությունից:

«Այն, ինչ կոչվում է ազգային ինքնագիտակցություն, քանի դեռ այն կա և քանի դեռ ժողովուրդն ինքն իրեն տարբերում է այլ ժողովուրդներից, այնքան ժամանակ ժողովրդական երաժշտությունը կա, իսկ այն պահից, երբ ժողովուրդը սկսում է խառնվել այլ ժողովուրդներին, իր չափորոշիչները սկսում է խառնել այլ ժողովուրդներին, այդ պահից փոխվում է նաև նրա երաժշտությունը», - ասում է Մ. Նավոյանը:

Եթևոսների միջև տարբերությունը նրանց անդամներն առաջին հերթին զգում են մշակութային տարբերությամբ, և այդ մշակութային տարբերությունն էլ հիմնական արգելակման համակարգն է, որը խոչընդոտում է ձուլմանը:

«Որևէ ժողովրդի ինքնաիդենտիֆիկացիան, ինքնանույնականացումը, պարտադիր հոգևոր-մշակութային պրոցես է, - շարունակում է Մ. Նավոյանը: - Այ-

սինքն՝ մենք այլ ժողովուրդներից տարբերվում ենք առաջին հերթին մեր մշակութային կուտակվածքով: Խառնեք այդ կուտակվածքը ուրիշին, փչացրեք այն, և դուք տարբերակվելու հնարավորություն չեք ունենա, դուք կշփոթվեք, կլուծվեք ուրիշների մեջ: Տեղի կունենա էթնիկ կառուցվածքի լողզվածք»:

Դավիթ Զամայանը Հայաստանի երաժշտական ոլորտի ամենալուրջ խնդիրներից է համարում «ռաբիզ» կոչված երաժշտական ուձի լայն ժողովրդականությունը: «Այստեղ վտանգը նրանում է, որ հայկական երգի անվան տակ մատուցվում է թուրքական երաժշտություն՝ հայերեն բառերով: Սա մեր ինքնագիտակցությանը, ինքնությանը հասցվող շատ լուրջ հարված է: Փաստորեն հայ երիտասարդը թուրքական երաժշտությունը համարում է հայկական, միայն այն բանի համար, որ բառերը հայերեն են: Սա մշակութային էքսպանսիայի մի շատ հետաքրքիր դրսևորում է: Այստեղ մենք առընչվում ենք հոգեբանական պատերազմի դրսևորումներից մեկին, երբ մշակույթը հանդիսանում է հոգեբանական ազդեցության միջոց և գործիք»:

Անվանի հոգեբան Ալբերտ Նալչաջյանը նշում է, որ ժամանակակից ցածրորակ «պոպ արվեստը», զանազան այլ օտար ներխուժումները կարող են բերել նրան, որ ազգը կարող է փոխվել, նրա ինքնապաշտպանական ուժերը կարող են թուլանալ: «Վճռական պահերին մենք, հնարավոր է՝ այն եռանդը չկարողանանք ցուցաբերել, որոնք պետք են հաղթանակի հասնելու համար»:

Անվանի հոգեբան Ալբերտ Նալչաջյանը նշում է, որ ժամանակակից ցածրորակ «պոպ արվեստը», զանազան այլ օտար ներխուժումները կարող են բերել նրան, որ ազգը կարող է փոխվել, նրա ինքնապաշտպանական ուժերը կարող են թուլանալ: «Վճռական պահերին մենք, հնարավոր է՝ այն եռանդը չկարողանանք ցուցաբերել, որոնք պետք են հաղթանակի հասնելու համար»:

ՆԱ ԵՐԳԵՐՈՎ ԷՐ ԿՈՎԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒՄ ՏՂԱՆԵՐԻՆ

Կումբի անդամները, «Ջինվոր» հասարակական կազմակերպության ներկայացուցիչները, բարձրաստիճան պաշտոնյաներ և զինվորականներ: Կիսանդրու հանդիսավոր բացումից հետո միջոցառման կազմակերպիչները, Գուսանի մարտական ընկերները և նրա հարազատները իրենց ելույթներում, պատմելով Արտակի մասին հուշեր, դպրոցի աշակերտներին կոչ արեցին բարձր պահել Գուսանի անունը կրող դպրոցի պատիվը և հարկ եղած դեպքում շարունակել նրա գործը: Միջոցառումը ռազմահայրենասիրական դաստիարակության յուրօրինակ դաս էր աշակերտների համար. դաս, որը ոչ միայն ուսուցանում, այլև ոգևորում է նրանց: Դրա ապացույցն էլ հենց ռազմահայրենասիրական ոգով տոգորված երգերն են աշակերտների կատարմամբ, որով էլ ավարտվեց Գուսանի կիսանդրու բացման արարողությունը:

Հնուց եկած ճշմարտություն կա.՝ հայրենիքը կանգուն է այն տղաներով, որոնք ճակատագրական պահին ելնում են ու արյան գնով պաշտպանում ազգի արժանապատվությունն ու հողը հայրենի: Հայ ժողովրդի այդպիսի մի քաջ զավակ էր Արտակ Օհանյանը: 1988 թ.-ին նա ընդգրկվեց մի շարք հայրենասեր երիտասարդների ջանքերով ստեղծված «Մեծն Տիգրան» աշխարհագրային գնդում, որով և սկսվեց Արտակի մարտական ուղին: Նրան ջոկատում Գուսան Արտակ էին ասում կամ՝ պարզապես Գուսան: Այդ մականունը գուր չէր տրվել, քանզի ամեն մարտից առաջ նա երգով էր կռվի առաջնորդում տղաներին, ու այդ երգերով ոգեշնչված տղաները հասկանում էին, որ շուտով գրոհելու էին: Եվ այժմ՝ պատերազմական օրերից տարիներ անց, Գուսանի մարտական ընկերները, հարազատները և հայրենի գյուղի բնակիչները հավաքվել են Մարտունու շրջանի Վարդենիկ գյուղի Արտակ Օհանյանի անունը կրող դպրոցի բակում, որպեսզի մեկ անգամ ևս հիշեն Արտակին, պատմեն նրա մասին պատմություններ և ամենակարևորը՝ հանդիսավոր բացեն Գուսանի կիսանդրին: Միջոցառմանը ներկա էին ԵՊՀ «Վարդանանք» ռազմահայրենասիրական դաստիարակության ա-

վարդան Ավանեսյան

վարդան Ավանեսյան

...Թաթուլ գյուղում էինք:

Իր սիրած Արտին լեռան փեշին հանգչող Թաթուլը մեզ կրկին ի մի էր բերել և հորդորում էր լինել ոչ միայն հայրենասեր, այլև՝ խելացի հայրենասեր:

Թաթուլի հայրական տանը մենք գինի խմեցինք, և մեր հոգիները փառավորվեցին Թաթուլի սիրած երգերով, որ այնպես շքեղորեն կատարում էր «Մարաթուկ»-ի քեռին՝ ընկերների հետ:

Այդ ամբողջ ժամանակ կարծեմ թե ոչ մեկը Թաթուլի մասին անցյալ ժամանակով չխոսեց, քանզի ինքն իր մշտագո ներկայությունն անդառնալիորեն ապահովել է 1991թվականի ապրիլի 30-ին:

Երեկոյան, Երևան վերադառնալիս, իր տեսակի մեջ անզուգական մտավորական Արտավազ Դարբինյանն առաջարկեց մտնել Կաթնաղբյուր: Կաթնաղբյուրի շիրմատանը գրեթե կողք կողքի են հանգչում Մուշեղ Գալշոյանն ու Մկրտն՝ «Մարաթուկ»-ի հիմնադիրն ու ոգին:

Մենք խոնարհվեցինք նրանց շիրմներին և վերադարձանք Երևան: Ես ամբողջ ճանապարհին մտածում էի՝ Թաթուլը ոգի առավ Մուշեղ Գալշոյանի գրականությունից, իսկ նրան թև տվեց Մկրտի երգը, ու... Թաթուլը լեզենդ դարձավ:

Այդ լեզենդը կենդանի պահելու, այդ լեզենդը ծովացնելու և սերնդեսերունդ փոխանցելու պարտքը մեր ուսերին է, հետո մեր զավակաց ուսերին է լինելու, և այդպես ապրելու է Տեսակը, այդ Լեզենդի միջով բազում կանչվածներից սակավ ընտրյալները առաջ են անցնելու, որ

իմաստավորեն հայոց սխրանք բառը, իսկ Թաթուլը ... այսպես մեզ դեպի իրեն, ավելի ճիշտ՝ դեպի մեզ է բերելու, որ օրվա հոգսերի, հացի խնդրի, մանր ու մեծ աղմուկների մեջ հանկարծ ինքներս մեզնից շատ չհեռանանք: Ուրեմն՝ կեցցե Թաթուլը, և կեցցե Թաթուլ Կրպեյան ծնած ժողովուրդը:

Նաղաշ Մարտիրոսյան
ԵՊՀ ժուռնալիստիկայի ֆակուլտետի ղեկավար

«ԵՐԵՎԱՆՈՒՄ ԻՆՉ-ՈՐ ԺԱՄԱՆԱԿ ԱՊՐԵԼՈՒՅ ՀԵՏՈ ԴԺՎԱՐ Է ՎԵՐԱԴԱՌՆԱԼ... ԱՆԳԱՄ՝ ԴՐԱԽՏ»

Տիրանին առաջին անգամ մոտ տաս տարի առաջ հանդիպեցի Կոստանդնուպոլիս (այժմ Գրափունջ) գրախանութում:

Այս վայրն ինձ գրավում էր ոչ միայն գրախանութ լինելով: Այստեղ հաճախ էին հավաքվում պոլսահայերն իրենց ուրույն աշխարհով ու հետաքրքրություններով. հետաքրքիր էին իրենց հայացքներով, տեղի հայերի հետ նույնական և միաժամանակ տարբեր էին: Միայն մի բան էր ամբողջապես նույնը՝ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐՈՒԹՅՈՒՆԸ: Իհարկե դա էլ պատահական չէր: Գրախանութը հիմնադրել էր Հրանտ Դինքը:

Երկար տարիներ երբեմն հանդիպում էի Տիրանին, բարևում էինք, մանր մունր խոսում. այդքանը:

Ժամանակ անցավ, ու ես նրա մեջ հայտնաբերեցի ավելի խոր, հայ մտավորական մարդուն:

Ինչպես շատ սխիռաբանների, այնպես էլ նրա կյանքը սահուն ու անսայթաք չի անցել:

Նախնական կրթությունն ստացել է Պոլսի Էսայան վարժարանում, այնուհետև տեղափոխվել է Գերմանիա, ուսումը շարունակել է Մյունխենում, հետո էլի Պոլիս, թուրքական դպրոց, այնուհետև ծառայել է թուրքական բանակում, աշխատել է իբրև ավտոմեխանիկ և այլն և այլն:

Եվ այսպես փետրվարյան անձրևոտ մի օր էլ ստացվեց այս հարցազրույցը.

-Որտե՞ղ եք ծնվել Տիրան:

-Թաքսիում,- մեղմ ժպտալով պատասխանեց նա:

-Ուրե՞ն հաճախել եք Էսայան վարժարան:

-Այո՝ սկսած մանկապարտեզից: Հենց այնտեղ էլ, դպրոցի բակում գտնվող Սբ. Հարություն եկեղեցում երգել եմ դպիրների խմբում: Այնուհետև երգել եմ «Լուսավորիչ» երգչախմբում և Պոլսո համարյա բոլոր սանուց միությունների երգչախմբերում:

Հետագայում վեց հոգով հիմնադրեցինք «Մարալ» երգչախումբը. դիմեցինք ուր որ հարկն է ու այն ձևակերպեցինք որպես խանութ-ֆիրմա: Գործերը բավական հաջող առաջ էին ընթանում:

1980 թ. Պոլսո սանուց բոլոր միությունները փակվեցին, բայց մեր «Մարալ»-ին ձեռք չտվին, քանի որ այն ֆիրմա էր համարվում:

-Իսկ ե՞րբ և ինչ հանգամանքներում երաժշտական կրթություն ստացաք:

-Ինչքան հիշում եմ, ողջ կյանքումս երգել եմ, այնպես որ, 1979 թ. ընդունվեցի Պոլսի կոնսերվատորիայի վոկալի դասարան:

-Ինչպիսի՞ն է այդ կոնսերվատորիայի դրվածքը, ի՞նչ ուղղությամբ է ուսուցումը տարվում:

-Ինչպես աշխարհի այլ կոնսերվատորիաներում է:

-Այսինքն, իշխողը թուրքական երաժշտությունն է:

-Իհարկե կա և ժամանակակից թուրքական երաժշտություն, այսպես կոչված՝ շարքիներ, բայց հիմնականը եվրոպական դասական երաժշտությունն է:

- Իսկ ի՞նչ մակարդակի վրա է հենվում թուրքական դասական երաժշտությունը: Գոյություն ունի՞ արդյոք թուրքական օպերա, բալետ, սիմֆոնիկ երաժշտություն:

-Ինչ խոսք, մեծ ջանքեր են գործադրվում այդ ուղղությամբ, բայց դասական երաժշտությունը կարծես մանկության շրջանում լինի դեռ:

-Ուսման որակն ինչպիսի՞ն է այնտեղ:

-Ճիշտն ասած՝ ուսուցման ընթացքը բավական խիստ է դրված, ինչ-որ սովորեցնում են, ապա սովորեցնում են շատ հիմնավոր:

-Իսկ ինչպե՞ս եղավ, որ որոշեցիք ուսումը շարունակել

կել Հայաստանում:

- Ս ո վ ե տ ա կ ա ն տարիներին շատ պարսկահայեր էին ուսանում Երևանում, բայց նրանց պետականորեն թույլ չէր տրվում ուսանել ՍՍՀՄ-ում, ուստի նրանք իրավունք չունեին տուն գնալու, այդ պատճառով հարազատների հետ նրանք հանդիպում էին Թուրքիայում, ասել է թե Պոլսում, մենք էլ հանդիպում էինք նրանց հետ, և հիմնական խոսակցությունը Հայաստանի՝ հայրենիքի մասին էր: Ես էլ նրանցից մեկն էի. կոնսերվատորիան ավարտելուց հետո 1989թ. եկա Երևան, հաջողությամբ հանձնեցի քննությունները և ընդունվեցի Կոմիտասի անվան կոնսերվատորիայի վոկալի դասարանի ասպիրանտուրա: Դեկավարս Գոհար Գասպարյանն էր: Այն երկու տարին կյանքիս ամենաերանելի շրջանն էր: Հենց այնտեղ էլ հանդիպեցի կյանքիս սիրելի ընկերուհուն՝ Ծովինարին:

-Ինչպե՞ս եղավ, որ ավարտելուց հետո չվերադարձաք Պոլիս: (Նա զարմացած նայեց ինձ):

-Վերադառնալ՝ Երևանում ինչ-որ ժամանակ ապրելուց հետո դժվար է վերադառնալ... անգամ՝ դրախտ:

-Բայց չէ՞ որ դա համընկավ Հայաստանի այն դժնդակ տարիներին:

-Այո՛, բայց չէ՞ որ ես էլ հայ եմ:

-Իսկ ինչ-որ աշխատանք ունեի՞ք:

-Այո, «Ակոս» շաբաթաթերթի ներկայացուցիչն ու թղթակիցն էի Հայաստանում: Կինս էլ էր թղթակցում «Ակոսին»: Բացի այդ, ես զբաղվում էի և զբաղվում եմ երաժշտագիտությամբ: Օպերայում հաջողությամբ կատարել եմ Մոսիի դերը:

1984-ն Պոլսի կոնսերվատորիայում ֆրանսերեն երգի միջազգային մրցանակաբաշխությանը գրավեցի առաջին տեղը:

- Այնտեղ բարձրագույն կրթություն ստանալիս ազգությունը չի՞ խանգարում:

-Ոչ, Բոլորն այնտեղ թուրքիայի քաղաքացիներ են, երևի այն եզակի դեպքերից է, որ ազգային խտրականություն գոյություն չունի: Որոշ ժամանակ առաջ պետական արխիվի նյութերը պեղելով հայտնաբերեցի Կոմիտասի թուրքերեն երգերը, գերմաներեն լեզուներով բազմաթիվ ստեղծագործություններ: Այստեղ նաև երկար ժամանակ երգել եմ Սբ. Հովհաննես եկեղեցու երգչախմբում: Բացի դրանից զբաղվում եմ թարգմանություններով, կազմում եմ թուրք-հայերեն, հայ-թուրքերեն բառարան:

-Ավարտին ե՞րբ կհասցնեք այդ բառարանը:

-Այդ հարցը գոնե Դուք պիտի չտայիք: Բառարան ստեղծելը սկիզբ ունի, վախճան չունի: Չգիտեմ:

-Այսօր ինչո՞վ է զբաղված Տիրան Լոքմազյոզյանը: (Նա ժպտուն աչքերով նայեց ինձ...)

-Չգիտեմ... թերևա... շատ ու շատ բաներով...

Քեյթի Գունդակչյան

«ԵՍ ԵՐԶԱՆԻԿ ԵՄ, ՈՐ ԶԲԱՂՎՈՒՄ ԵՄ ԻՄ ՍԻՐԱԾ ԳՈՐԾՈՎ»

«Ես միշտ համոզված էի, որ Հայաստանն ունեցել է և կունենա լարային ուժեղ դպրոց, և դուք դա այսօր ապացուցեցիք: Սակայն առավել հաճելի է այն, որ Հայաստանում ի հայտ է եկել ևս մեկ տաղանդաշատ դիրիժոր: Կեցցե՛ք, հիանալի է: Ես իսկապես մեծ բավականություն ստացա...»:

Մարիինյան թատրոնի գլխավոր դիրիժոր Վալերի Գերգևն այսպես է արտահայտվել Հայաստանի պետական երիտասարդական նվագախմբի գեղարվեստական ղեկավար և գլխավոր դիրիժոր, ջութակահար Սերգեյ Սմբատյանի մասին: Սա բազմաթիվ նշանավոր արվեստագետների շուրթերից հնչած գովեստի խոսքերից միայն մեկն է: Նրանք բոլորն էլ բարձր են գնահատում Ս. Սմբատյանի արվեստն ու ներդրումը հայ երաժշտական մշակույթի զարգացման գործում:

Սերգեյ Սմբատյանը ծնվել է 1987թ. տոհմական երաժիշտների ընտանիքում: Երաժշտական ընդունակություններն ու սերը դեպի երաժշտությունը շատ վաղ են դրսևորվել: Զորս տարեկան հասակից նրա հետ սկսում է պարապել իր տատիկը՝ Տատյանա Հայրապետյանը: Այա ընդունվելով Պ. Ի. Չայկովսկու անվան երաժշտական դպրոցի լարային բաժին, սովորում է պրոֆ. Բագրատ Վարդանյանի դասարանում: Վաղ հասակից նա մի շարք համերգներով հանդես է եկել Եվրոպայի և Ասիայի երկրներում: Տասներեք տարեկան Սերգեյն, ով արդեն միջազգային մրցույթների դափնեկիր էր, «Rovere d'Oro» միջազգային մրցույթում արժանանում

է Գրան Պրի մրցանակի: Բարձրագույն երաժշտական կրթությունը ստացել է Երևանի Կոմիտասի անվան պետական կոնսերվատորիայում՝ զուգահեռ սովորելով սիմֆոնիկ դիրիժորություն պրոֆ. Յուրի Դավթյանի դասարանում: «Երբ Սերգեյն եկավ իմ դասարանում ուսանելու, նրա մեջ ինձ ամենից շատ դուր եկավ այն, որ ինքը հաստատ որոշել էր, որ դիրիժորությամբ պետք է զբաղվի, և հետո շատ լուրջ մոտեցում էր ցուցաբերում այն «մանրուքներին», որոնք անհրաժեշտ էին առարկան տիրապետելու և դիրիժորական շարժումները երաժշտությանը պլաստիկորեն փոխանցել կարողանալու համար: Նա հասկացավ դիրիժորական արվեստում անալիտիկ մտածողության կարևորությունը, և դա օգնեց մասնագիտությանը շատ շուտ տիրապետելուն: Կայացման ճանապարհին նա մեծ քննություններ հանձնեց. Ռուսաստանի մի շարք քաղաքներում ու Եվրոպայում նա մի քանի համերգներով հանդես եկավ երիտասարդական նվագախմբի ու տեղի նվագախմբերի հետ: Սա վկայում է այն մասին, որ Ս. Սմբատյանը լինելով այսօրվա դիրիժորներից ամենաերիտասարդը, հայկական դիրիժորական արվեստը բարձր պահելու համար բոլոր հնարավորությու-

յուններն ունի: Յուրաքանչյուր համերգի ժամանակ նա նոր, հետաքրքիր ու ավելի բարձր հաջողություններ է ունենում ու ամեն անգամ նշածողը մեկ աստիճանով վեր բարձրացնում», - ասում է ՀՀ ժողովրդական արտիստ, ԵՊԿ պրոֆեսոր, դիրիժոր՝ Յուրի Դավթյանը:

Ս.Սմբատյանը կոնսերվատորիան ավարտել է երկու մասնագիտությամբ և այժմ Մոսկվայի Պ. Չայկովսկու անվան պետական կոնսերվատորիայում ասպիրանտ է: Նա վարպետության դասընթացներ է անցել աշխարհահռչակ ջութակահարներ Զ. Բրոնի, Գ. Ժիսլինի, Ռ. Ռիչչիի մոտ:

2005թ. Սմբատյանը հիմնել է Հայաստանի պետական երիտասարդական նվագախումբը, որը 2007թ.-ից Ա. Խաչատրյանի անվան միջազգային մրցույթի պաշտոնական նվագախումբն է, իսկ 2008թ. ստացել է պետական կոլեկտիվի կոչում:

“

Երաժշտության հեքիաթային աշխարհում դիրիժորական արվեստն իր ուրույն տեղն ունի: Դիրիժորները, լավ երաժիշտ լինելուց բացի, նաև հոգեբան, մանկավարժ ու փիլիսոփաներ են, քանի որ նրանց ձեռքի միայն մեկ շարժումն ի գորու է մարդուն ներքաշել աստվածային մի մոլորակ, ուր նրա հոգին մաքրվում է և ձգտում կատարելության: Ինչպես նշում է Ս. Սմբատյանը. «Դիրիժորը պետք է լիդեր լինի՝ կարողանալով իր երաժշտական համոզմունքներն ու գաղափարները փո-

«Հայաստանի պետական երիտասարդական նվագախումբն այսօր մեր մշակութային կյանքում իր ուրույն և կարևոր տեղն ունի:Այն բազմաբնույթ ծրագրերով բուռն գործու-նեություն է ծա-վալում՝ կատարելով համաշխարհային դասական հայտնի կտավներից մինչև հայ կոմպոզիտորների ժամանակակից ստեղծագործությունները:Տաղանդավոր ջութակահարը հիա-նալի տիրապետում է դիրիժորական տեխնիկային,իբրև կատարող-դիրիժոր՝ կոնտակտի մեջ է մտնում նվագախմբի հետ և համագործակցում է աշխարհա-հռչակ լավագույն մենակատարների հետ՝ նվագախումբը հանդես բերելով իբրև նվագակցող և մենա-կատարի հետ ճիշտ երկխոսություն տանելով:Երևանում կայացած նրա գրեթե յուրաքանչյուր համերգին ներկա են եղել,և նկատելի է համերգից համերգ դիրիժորի և նրա նվագախմբի առաջընթացը»:

ՀԵԸ նախագահ,արվեստի վաստակավոր գործիչ,ԵՊԿ վոկալ-տեսական ֆակուլտետի ղեկան,պրոֆեսոր՝ Դավիթ Դազարյան

խանցել իր երաժիշտ կոլեգաներին, բայց նա ոչ մի դեպքում չպետք է թելադրող դառնա, իսկ նվագա-խումբն ունի այն շունչը, որ քիչ ար-վեստների է տրված:

Սերգեյ Սմբատյանն իր կա-տարողական արվեստն այսօր ներ-կայացնում է նուրբ երանգներով, մտահղացման մասշտաբայնութ-յամբ ու երաժշտական մտքի դինա-միկ զարգացմամբ: Նա երկացանկ է ընդգրկում բարդ, ծավալուն ու գա-ղափարապես հագեցած ստեղծա-գործություններ և առանձնանում է նրանով, որ կարողանում է այդ ստեղծագործություններին տալ խ-հափիլիխոսփայական մեկնաբանութ-յուն և բարձրացնել դրանց ընկալե-լիության մակարդակը:

«Մեզ մեծ ուրախություն է պատճառում այն, որ տեսնում ենք երաժշտությանը, արվեստին նվիր-ված շնորհաշատ մի երիտասարդի, որը երաժշտական աշխարհին և ե-րաժշտասեր հասարակությանը ներկայանում է ծրագրային նոր ընդգրկումներով, դիրիժորական արվեստի անհրաժեշտ խորքերը, հասկացողություններն ընդլայնելու ակտիվ ձգտումով: Նրա հետ զրու-ցելիս զգում ես, որ օժտված է ե-րաժշտի իսկական հետաքրքրութ-յուններով, դիրիժորական արվեստի

լայն ընթրնումներով», - ասում է ՀՀ արվեստի վաստակավոր գործիչ, ԵՊԿ պրոֆեսոր՝ Արաքսի Սարյա-նը:

Իսկ Սերգեյ Սմբատյանն իր մասին ասում է. «Առանց արվեստի ինձ չեմ պատկերացնում ու ինձ հա-մար կարևոր է երաժշտությանը ծա-ռայելը: Ես երջանիկ եմ, որ զբաղ-վում եմ իմ սիրած գործով, և եթե հասարակության մեջ յուրաքանչյուր ոք կարողանար դա անել, ապա բո-լոր մարդիկ կամեցող ու երջանիկ կլինեին»:

Վերջերս նա մասնակցել է մի քանի խոշոր միջոցառումնե-րի: Առաջինը Ա. Խաչատրյանի ան-վան միջազգային մրցույթի շնոր-հանդեսն է, որին ելույթ է ունեցել Մոսկվայի պետական ակադեմիա-

կան նվագախմբի հետ, իսկ երկրոր-դը Լոնդոնի Վինձորյան պալատում կայացած «Երևան,իմ սեր» ակցայի բացման արարողությունն է, որի ժամանակ նա ղեկավարել է Լոնդո-նի ֆիլհարմոնիկ նվագախումբը: 2010թ. սեպտեմբերի 23-ին՝ մեծա-նուն կոմպոզիտոր Ալ. Հարություն-յանի ծննդյան օրը, 23-ամյա դիրի-ժորը մշանավորեց կոմպոզիտորի հեղինակային համերգով: Իսկ ան-վանի կոմպոզիտոր Ղ.Սարյանի ծննդյան 90-ամյակին նվիրված համերգաշարով նա ազդարարեց հայ կոմպոզիտորին նվիրված փառատոնի մուտքը հայկական երաժշտության իրականություն:

ԵՊԿ ուսանողուհի՝ Նելլի Գասպարյան

ԴԱՐՔՆՈՑԸ, ՈՐՏԵՂ ԿՈՓՎՈՒՄ ԵՆ ՀՀ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՎ ԴԻՎԱՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԾԱՌԱՅՈՒԹՅԱՆ ԶԻՆՎՈՐՆԵՐ

Թվում է՝ եթե ինձ պատկերացնեմ Անգլիայի թագուհու դերում, երկնքից անմիջապես թագ կիջնի զլխիս: Մի՞թե սա իրականություն է: Հանկարծ լռություն է տիրում, և փողկապավոր մարդկանցից մեկն սկսում է խոսել:

2006թ., սեպ-

տեմբերի 1, ուրբաթ 8:30:

ԵՊՀ կենտրոնական մասնաշենքի սյուներն այնպես ահարկու թվացին ինձ իրենց սլացքի ահարկու բարձրությունից, որ մի պահ նույնիսկ վախ զգացի: Շուրջբոլորը ուրախ դեմքեր են. բոլորը շնորհավորում են միմյանց, իսկ ես ինձ մեն-մենակ եմ զգում «բյուր մարդոց մեջ»: Ահա և իմ ֆակուլտետի մասնաշենքը: «Թող բոլոր առաջին կուրսեցիները մոտենան Պայանների դահլիճին», - հնչում է ինչ-որ մեկի հուժկու ձայնը: Ապա լսեցի մայրիկիս, որն ինձ ճանապարհեց այնտեղ՝ թողնելով մենակ այս փողկապավոր պարոնների և մարգարտե ապարանջաններով տիկնանաց շրջապատում: Հանդիսավոր բացվում են երկու հսկա դուռ, որ այնքան ծանր են թվում, կարծես մարդկային արարածներ չեն դրանք պատրաստել: Մարդկանց հոսանքի հետ ես էլ եմ ներս մտնում, և, այ քեզ հրաշք, մի հսկայական կլոր սեղան՝ նման հեռուստացույցով տեսած սեղաններին, որոնց շուրջ կառավարության անդամներն են նստում: Մի պահ նույնիսկ համարձակվեցի ինձ էլ պատկերացնել այդ սեղանի մոտ նստած: Եվ ահա ինչ-որ մեկը հրավիրում է նստելու: Թվում է՝ եթե ինձ պատկերացնեմ Անգլիայի թագուհու դերում, երկնքից անմիջապես թագ կիջնի զլխիս: Մի՞թե սա իրականություն է: Հանկարծ լռություն է տիրում, և փողկապավոր մարդկանցից մեկն սկսում է խոսել: Ես գիտեմ, որ նա նաև ինձ է դիմում՝ շնորհավորելով համալսարան ընդունվելու կապակցությամբ, գիտեմ, որ օգտակար խորհուրդներ է տալու, որ անպայման պետք կգան: Բայց ոչինչ չեմ կարողանում լսել. ասես բոլոր զգայաններս ինձ դավաճանել են: Ելույթները հաջորդում են միմյանց, սակայն զլխունս իշխող աղմուկն ավելի ու ավելի է բարձրանում՝ առաջացնելով անորոշություն և անհասկանալի խուճապ: «Ե՞րբ է այս ամենն ավարտվելու, ե՞րբ եմ նորից տանը լինելու», - երագում եմ՝ առանց մտածելու: Ապա հնչում են ծափահարություններ, և մեզ՝ առաջին կուրսեցիներին, ուղարկում են 412 լսարան: Այդ թվերն ասես դաջված են հիշողությանս մեջ: Այս հսկա շենքերի մեջ, որտեղ հաստատ կան 412-ից ոչ պակաս սենյակներ, ես ինչպե՞ս պետք է գտնեմ այդ լսարանը և չգիտես ինչու՝ ոչ դասարանը:

Ընկե՛ր Մինասյան, տա10 տարի առաջ, երբ ես նույնպիսի իրավիճակում էի, Դուք բռնեցիք իմ ձեռքը և տարաք իմ դասարան: Իսկ այժմ ո՞վ պետք է ինձ ուղեկցի: Մեխանիկորեն հետևում եմ ուսանողների հոսքին, և՛ հրաշք. «412». ուղիղ իմ դիմաց են այդ երեք ոսկեգույն թվերը. ես փրկված եմ:

Ըստ դասացուցակի՝ առաջին ժամն անգլերեն է: Միսիս Աբրահամյանը այնպիսի հանգստությամբ է խոսում, որ հոգիս միանգամից խաղաղվում է: Նա խոսում է այն նույն անգլերենով, ինչ որ դպրոցում եմ սովորել: Նույնիսկ անորոշության զգացումն է չքանում:

Ահա իմ համալսարանական առաջին օրվա զգացողությունները: Այժմ, երբ արդեն չորրորդ կուրսում եմ, հպարտությամբ եմ մտնում իմ հարազատ բուհ: Սյուները, որ այդ օրը սարսափազդու և խոժոռ ինձ էին նայում, այժմ ջերմորեն ժպտում են՝ հարազատի նման ինձ ընդունելով իրենց տանիքի տակ:

Այսօր մեկ առ մեկ արթնանում են նաև այն բոլոր մտքերը, որ 2006 սեպտեմբերի 1-ին իրենց ելույթներում ասում էին այդ «անծանոթ փողկապավոր մարդիկ»՝ մեր պրն Պետրոսյանը, պրն Զոհրաբյանը և մյուսները՝ արդեն մեզ հարազատ դարձած մարդիկ:

Իմ ֆակուլտետը, որ ոչ այնքան երկար պատմություն ունի, իր հաստատուն տեղն ունի ԵՊՀ ֆակուլտետների շարքում: Սա այն դարբնոցն է, որտեղ կոփվում են ՀՀ քաղաքական և դիվանագիտական ծառայության զինվորներ: Այս չորս տարիների ընթացքում տարբեր դասախոսներ են մտել լսարան և դուրս եկել, բայց նրանցից յուրաքանչյուրն այնտեղ է թողել շատ ավելին, քան սոսկ դասախոսությունն է: Այդ մարդկանցից մենք սովորել ենք նախևառաջ միմյանց հարգել, սիրել և անշահախնդիր ծառայել հայրենիքին, տիրապետել մասնագիտական նրբություններին և հմտություններին: Նրանցից շատերի ջանքերի շնորհիվ մեր գիտակցության մեջ ամրապնդվել են հայրենիք, պետականություն, ժողովրդավարություն, մարդասիրություն, արդարություն հասկացողությունները:

Այսանքը միայն հաճելի պահերի շղթա չէ: Եվ նույնիսկ Միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետում եղել են դժվարություններ, հանդիպել են շատ խոչընդոտներ: Բայց հենց դրանց շնորհիվ է, որ այսօր կոփվել եմ և պատրաստ եմ դիմակայել նորանոր մարտահրավերների: Նաև հստակ գիտակցում եմ, որ դրանք ընդամենը չնչին մասն են այն ամենի, ինչը կհանդիպի բուհական պատերից դուրս:

Հ.Գ Ես դեռ ոչինչ չեմ արել իմ ֆակուլտետի համար, բայց ունեմ մեծ ցանկություն և համոզվածություն, որ ապագան ինձ նման հնարավորություն կընձեռի: Այժմ կարող եմ միայն խոստանալ, որ միշտ հպարտությամբ կկրեմ ԵՊՀ Միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետի ուսանող լինելու բարձր պատիվը:

Զվարթ Հովսեփյան

ՀԻՆ ԼՈՒՅՍ

«Հին լույս», - այս պատասխանը մեզ տվեց հոլանդացի գեղանկարիչ Ռալֆ Հայնեն, երբ խնդրեցինք երկու բառով նկարագրել Հայաստանը: Գեղանկարիչը 4-րդ անգամ էր Հայաստանում:

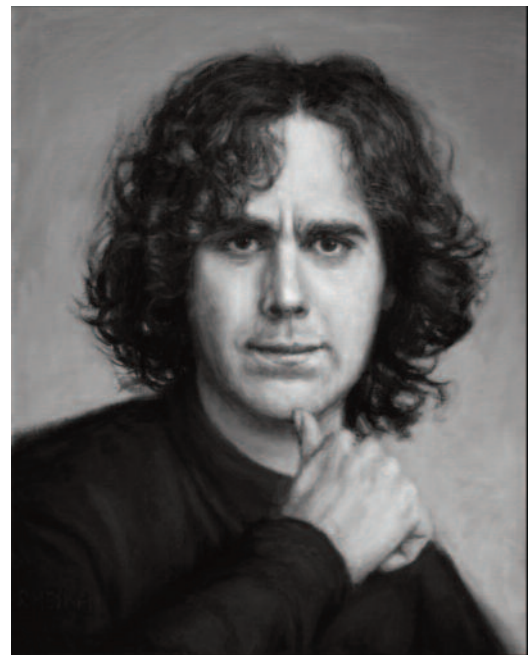
Այս անգամ նրա աշխատանքների անհատական ցուցահանդեսն էր: Ցուցահանդեսում ներկայացված մոտ 50 աշխատանքներում գերակշռում էին մեր պատմական եկեղեցիները՝ Հաղպատ-Սանահին, Գոշավանք, Գեղարդ, Տաթևվ, Խոր Վիրապ, Գանձասար, Անի, Աղթամար: Այն հարցին, թե ինչու հենց մերը, նա պատասխանեց. «Ձեր եկեղեցիներն առանձնանում են իրենց յուրահատուկ տեսքով, և ինձ շատ ավելի գրավում են հին, պատմություն ունեցող, և անգամ կիսաքանդ, քան այժմյան ճոխ ու շքեղ եկեղեցիները»:

Հոլանդացի գեղանկարիչը նշեց, որ շատ է սիրում Անին (նույնիսկ նա պատմեց եկեղեցու կառուցման ողջ պատմությունը):

Ճարտարապետության ազգային թանգարան-ինստիտուտում բացի վերը նշված եկեղեցիներից ցուցադրված էին նաև դիմանկարներ, մրգեր՝ այս դեպքում՝ լիմոններ եվ նարինջներ (ըստ նկարչի, այս տիպի նատյուրմորտները հոլանդական դասական թեմա են):

Ներկայացված աշխատանքները հետաքրքիր էին վառ, հյուսիս գույներով, եկեղեցական ինտերյերի եվ էքստերյերի ինքնատիպ մշակումով եվ մատուցումով:

Ռալֆ Հայնեն ծնվել է Նիդեռլանդների Տեյխելեն քաղաքում 1978 թվականին: Տարրական դպրոցն ավարտել է իր ծննդավայրում, հետո սովորել է Վենլո քաղաքի գիմնազիայում, իսկ 1998 թվականին տեղափոխվել է Նայմեխեն քաղաք, որտեղ էլ սովորել է մարդաբանություն:

2000 թվականից սկսել է նկարել ու փորձել է վերարատադրել Ռեմբրանդի եվ Հովհաննես Վերմերի գործերը: 2005 թվականից նվիրվել է գեղանկարչությանը եվ գեղանկարչական ուսումը ստացել հոլանդացի գեղանկարիչ Կորնելիս լե Մերի մոտ (դասական ռեալիստական նկարիչների և հոլանդիայի 17-րդ դարի նկարչական արվեստի բնագավառում շատ լավ ուսուցիչ, -նշում է Ռալֆ Հայնեն):

Ռ.Հայնեն մասնակցել է մի շարք խմբակային ցուցահանդեսների, ունեցել է նաև անհատական ցուցահանդեսներ Նիդեռլանդների Նայմեխեն քաղաքի համալսարանի գործընկարային սրահների կոմպլեքսում, Ենդհովենի քաղաքային մեծ սրահում, Բելգիայի Նամուր քաղաքի մշակույթի տանը, Գերմանիայի Կոխ քաղաքի մշակույթի տանը, Ամստերդամում, Բելգիայում, Հայաստանում եվ այլուր:

Անի Գրիգորյան

Սիրելի՛ ընթերցող, ամեն տարի Հայոց բանակի շարքերն են համալրում նաև վարդանանքի տղաներից մի քանիսը: Այս պահին ՀՀ Ազգային բանակում ծառայում են մեր տղաներից 4-ը: Նրանցից երկուսի հետ հենց զինվորագրվելու թեմայով զրուցել ենք զինծառայության անցնելուց անմիջապես առաջ:

Ստեփան Խաչատրյան
ԵՊՀ աշխարհագրության եվ երկրաբանության ֆակուլտետի շրջանավարտ

Սասուն Կոստանյան
Միջազգային հարաբերությունների ֆակուլտետ

-Քեզ համար հայրենիքի պաշտպանությունը սրբազան պա՞րտք է, թե պարտականություն:
Ստեփան - Ինձ համար ծառայությունը սրբազան պարտք է, բայց մեկ բացառությամբ՝ ես հայրենիքի պաշտպանությունը չեմ պատկերացնում միայն զինվորական ծառայություն անցնելով. մարդը, երբեմն նաև առանց բանակում ծառայելու, կա-

Սասուն Կոստանյան

Ստեփան Խաչատրյան

րող է ունենալ ավելի մեծ դեր հայրենիքի պաշտպանության գործում:

Սասուն - Սրբազան պարտք է, ինչու չէ՞ պարտականություն. պարտականություն հայրենիքիդ նկատմամբ:

-Ի՞նչ տրամադրությամբ ես մեկնում ծառայության:

Ստեփան - Շատ ուրախ:
Սասուն - Միայն լավ տրամադրությամբ, որովհետև վատ տրամադրությամբ գնալու պատճառ չկա:

-Հոգեբանորեն պատրա՞ստ ես ծառայության:

Ստեփան - Այո՛:
Սասուն - Չգիտեմ... Որոշ հարցերում՝ այո, որոշ հարցերում՝ ոչ:

-Եթե ծառայությունը լիներ կամավոր, կծառայեի՞ր:

Ստեփան - Եթե այդ պահին քաղաքացիական կյանքում լինեի այն կարգավիճակում, որ հայրենիքին ավելի շատ օգտակար լինեի՝ չէի ծառայի:
Սասուն - Անկեղծ՝ գուցե չգնայի: Բայց կփորձեի քաղաքացիական կյանքում մասնագիտությանս շնորհիվ լավագույնս ծառայել հայրենիքիս: Բայց իմ մասնագիտության դեպքում անպայման պետք է ծառայել:

-Ձգո՞ւմ ես քո տարբերությունը մյուս զորակոչիկներից որպես վարդանանքի:

Ստեփան - Հիմա՝ ո՛չ, որովհետև մյուս զինակոչիկների հետ դեռևս շփում չեմ ունեցել: Իմ կարծիքով, անպայման տարբերություն կլինի, որովհետև «Վարդանանք»-ը մարդուն այլ կերպ է դաստիարակում: Բնականաբար կլինի նաև տարբերություն, քանի որ տասներորդ դասարանն ավարտած տղաներից մի քիչ ավելի կյանքի փորձ ունենմ. ես բուհական ճանապարհով էլ արդեն անցել եմ:

Սասուն - Իմ տարբերությունը մյուս նորակոչիկներից դժվար թե կարողանամ զգալ, որովհետև դեռ չեմ զորակոչվել: Իսկ ինչ վերաբերում է, թե ինձ ինչ է տվել «Վարդանանք»-ն այդ մեկ տարվա ընթացքում, կասեմ, որ՝ առավելագույնս: Նախ այն հնարավորություն է տվել ավելի մոտիկից ծանոթանալ մեր ազատամարտիկների կատարած գործի, կյանքի և մարդկային կերպարի հետ: Տվել է ընկերներ,որոնցից փորձել եմ հնարավորինս շատ բան սովորել, տկն. Սաթենիկի և տկն. Քեյթի վառ անհատականությունները մեծ հետք են թողել իմ աշխարհայացքի վրա: Եվ ամենագլխավորը՝ «Վարդանանքի» շնորհիվ ես ճանաչեցի կենդանի լեգենդ Արկադի Տեր-Թադևոսյանին և ստացա նրա օրհնությունը բանակ գնալուց առաջ:

-Ինչպե՞ս ես պատկերացնում քո մասնագիտության կիրառումը զինվորական ծառայության ընթացքում:

Ստեփան - Տեղյակ եմ, որ զինվորական ծառայության մեջ կա ոլորտ, որտեղ կոնկրետ իմ մասնագիտությունն է կիրառվում և շատ ուրախ կլինեմ, որ դա հաշվի առնվի, և կարողանամ կիրառել իմ մասնագիտական գիտելիքները:
Սասուն - Հաստատ կօգնի ծառայությանս:

-Ըստ քեզ՝ ինչո՞ւ այսօր շատ երիտասարդներ փորձում են խուսափել ծառայությունից:

Ստեփան - Ղա պայմանավորված է մարդկանց տարբեր մտածելակերպով: Շատ մարդիկ կան, ովքեր պատրաստ չեն հաղթահարելու այդ դժվարությունները, մարդիկ էլ կան, ովքեր ուզում են գիտական ուղին հարթել. կարող են լինել տարբեր պատճառներ: Կան մարդիկ, ովքեր խուսափում են ծառայությունից հոգեբանական բարդոյթների պատճառով, իսկ

դա գալիս է նրանից, որ իրենք համապատասխան պատրաստվածություն չեն անցնում այնտեղ, որտեղ կրթություն են ստանում:

Սասուն - Երկի այն պատճառով, որ կա թյուր կարծիք, թե մեր բանակը դեռ «այն» մակարդակի վրա չէ:

-Ինչի՞ մասին է երազում զորակոչիկը:

Ստեփան - Երազում է, որ ծառայության ժամանակ լինի խաղաղություն, որովհետև մենք ապրում ենք հրադադարի պայմաններում: Եվ ընդհանրապես ծառայել այնպես, որ առողջ վերադառնանք:

Սասուն - Երազում է ծառայությունից հետո նպատակների իրականացման մասին:

-Ի՞նչն է, ըստ քեզ, լինելու ամենադժվարը ծառայության ընթացքում:

Ստեփան - Ես դժվարություն չեմ տեսնում ֆիզիկական վարժություններ կատարելու մեջ, դժվարություն չեմ տեսնում տանից հեռու գտնվելու մեջ, իմ կարծիքով ամենադժվարը ժամանակի անտեղի վատնումն է: Եթե դու կարողացար ազատ ժամանակը օգտագործել ճիշտ, այսինքն ծառայությունից ինչ-որ բան քաղեցիր, ուրեմն ժամանակի անտեղի վատնում չի լինի:

Սասուն - Կարծում եմ՝ կարոտը:

-Թվարկի՞ր այն երեք առարկաները, որոնք կցանկանայիր վերցնել քեզ հետ ծառայության:

Ստեփան - Կվերցնեի իմ սիրած գրքերից մի քանիսը, ուրիշ... էլ չկա այնպիսի իր, որից ես կախման մեջ գտնվեմ և անպայման ցանկանամ վերցնել հետս:

Սասուն - Հեծանիվս, լավաշ հաց, երրորդն էլ դեռ չեմ որոշել:

- Ի՞նչ գիտես զինվորական կարգ ու կանոնի մասին և արդյոք պատրաստ ես դրանք պահպանել:

Ստեփան - Ծառայության անցնելով՝ կաշխատեմ չխախտել եվ անթերի կերպով պահպանել դրանք:

Սասուն - Տեղյակ եմ: Իհարկե՞, պատրաստ եմ:

-Ի՞նչ նպատակներ ունես որոնց պետք է հասնես ծառայությունից հետո:

Ստեփան - Նպատակներս բազմազան են, ամենակարևորը կրթությունս շարունակելն է: Կարծում եմ, որ բանակ զորակոչվելն ինձ համար կրթության ընդհատում չէ, ընդհակառակը, երկու տարի ժամանակ կունենամ ավելի խորը մտածելու համար և կվերադառնամ նոր գաղափարներով:

Սասուն - Դառնալ երկրիս ու պետությանս արժանի մարդ, իսկ մնացածը հետո:

-Քո կարծիքով կգա՞ մի ժամանակ, երբ աշխարհի ոչ մի պետություն բանակի կարիք չի ունենա:

Ստեփան - Ո՛չ, որովհետև մարդն այնպիսի արարած է, որ միշտ ձգտում է ավելիին: Եթե կա այդ ցանկությունը, ուրեմն միշտ էլ բանակի կարիքը կլինի:

Սասուն - Որպես մասնագետ կարծում եմ՝ երբեք. իհարկե քանակը կքչանա, բայց քանի դեռ կա պետությունների գերակայության գաղափարը, կրոնների անհամապատասխանությունը և իհարկե՝ մարդկային ագահությունը, պատերազմների հավանականությունը միշտ էլ կլինի:

-Ի՞նչ է քեզ համար հայրենիքը:

Ստեփան - Հայրենիքը կարելի է դիտարկել և՛ որպես վերացական, և՛ որպես նյութական գաղափար. նյութական գաղափարներից՝ հողը, ջուրը, այն ամենն ինչ քոնն է, իսկ վերացական գաղափարներից՝ սրբությունն ու արժեքներն են հայրենիքը, և հենց այդ արժեքներն էլ գնահատելով, ստացվում է այնպես, որ պատրաստ ես ծառայել հայրենիքիդ և պաշտպանել նրա սահմանները: Այդ պատճառով էլ իմ մեջ կա բանակում ծառայելու ցանկություն: Եթե յուրաքանչյուրս այդ կերպ պատկերացնի և արժեքների Հայրենիք գաղափարը, ծառայությունից խուսափելու առիթ չի լինի:

Սասուն - Տուն, բնօրրան:

Արծիվ սլացիր

Արծի՛վ, սլացի՛ր Տաճկահայաստան,
Գնա՛ դու հասիր Էրզրում ու Վան,
Գնա՛ դու, ասա՛, որ կգանք զորքով,
Ուխտ ենք մենք արել խաչով ու սրով:

Արծիվների բույն, չքնաղ Տավորիկ
Քո մեջ փառք առավ հերոս Անդրանիկ,
Սերոբ ու Գևորգ, Հրայր, Արաբո
Եվ դու մշեցի քաջն Մախլուտո:

Քաջ-քաջ խմբերով գնանք մենք առաջ,
Շուն թուրքերուն տանք արժանի հարված,
Մեր եռագույնը թող միշտ փողփողա,
Խնուս ու Շատախ ձեր հողին մատաղ:

ԱՐՑԱԽ 2010

(ԱՌԱՆՑ ՄԵԿՆԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ)

«Վարդանանք» երկամսաթերթ
Հիմնադիր հրատարակիչ ԵՊՀ
«Վարդանանք» ՈՅԴԱ

Գլխավոր խմբագիր՝
Թամարա Գուրգենյան
Դիզայնը և համ. ձևավորումը՝
Արշակ Ծառուկյանի
Սրբագրիչ՝ Արուսյակ Հակոբյան
<http://vardananq.do.am>
Էլ.փոստ՝ vardananq@gmail.com
Տպաքանակը՝ 99
Ծավալը 1.5 տպ.մանուկ:
Տպագրության եղանակը օֆսեթ:
ԵՊՀ օպերատիվ պոլիգրաֆիայի
ստորաբաժանում,
Ալեք Մանուկյան 1:

